

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Jon Maia Soria

*Urretxu,
Gipuzkoa
(1972)*

Aurkibidea

Biografia

Urretxun jaioa. Gurasoak kanpotik etorri ziren: ama Extremaduratik eta aita Zamoratik. Aitak euskara ikasi zuen, semeari hitz egin ahal izateko. Mutikoa zela, familia Zumaiara joan zen bizitzera. Ikastolan ibili zen eta bertso-eskolan ere bai, giro erabat euskaldunean. Ondoren Euskal Filologia ikasi zuen, Gasteizen. Bertsolari ezaguna da (lau aldiz iritsi da Euskal Herriko Txapelketa nagusiaren finalera) eta beste hainbat bide ere jorratu ditu: idazlea da, abeslaria, abesti letragilea, dokumentalgilea, irakaslea, komunikabideetako kolaboratzailea... Besteak beste, *Riomundo* eta *Berriak jaio ginen* liburuak idatzi ditu. Karidadeko Benta (2003-2007) eta Hezurbeltzak (2018) musika-taldeen sortzaileetako bat da, eta "Kantu bat gara" proiektua ere abiatu du. Bertakotzen proiekturako elkarrizketatu dugu. Hezurbeltzak taldeko Gorka Hermosa ere elkarrizketatu dugu.

Zintak

URR-063

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia - Sapsootham, Itziar
- **Data:** 2022-01-18
- **Iraupena:** 85 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Odria, Haizea

Pasarteak

1. Familia Urretxura nola iritsi zen

- **Erref:** URR-063/002
- **Iraupena:** 0:04:35. **Hasi:** 00:00:20. **Bukatu:** 00:04:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- 101L » Migrazioak
- 101L » Kultur aniztasuna » Aurkezpen pertsonalak
- 101L » Migrazioak » Zergatik aldatu bizitokiz

Laburpena:

Urretxun jaio zen Jon. Ama Extremaduratik etorri zen eta aita Zamoratik. Ama 4 urterekin iritsi zen Urretxura, familia guztiarekin. Igartzako baserri abandonatu batean egon ziren bizitzen lehendabizi, geroago Etxeberri auzora joan ziren; bertan auzokide gehienak etorkinak ziren. Aita berriz 16 urterekin etorri zen Zumarragara, anaia batekin, eta Orbegozon hasi zen lanean. Anaiak inprenta bat jarri zuen. Beste anai-arrebak ere Euskal Herrira etorri ziren, gurasoak Zamoran geratu ziren. Jatorrizko herrietan ez zegoen lan askorik, Euskal Herria berriz momentu horretan industrializazio betean zegoen, Orbegozo eta Patricio Echeverria bezalako lantegi handiekin. Gerraren eragina jasandako familia zen Jonena, eta beldur horrek ere bultzatu zituen alde egitera.

2. Etorkin uholdea

- **Erref:** URR-063/003
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:04:55. **Bukatu:** 00:07:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- 101L » Migrazioak

Laburpena:

50-60 hamarkadetan, 2.000 biztanle inguru izatetik 12.000 izatera pasa zen Zumarraga. Trena faktore garrantzitsua izan zen, ondo komunikatuta baitzegoen. 4 biztanletik bakarra zen bertakoa, uholde modukoa izan zen. Etorkinen bizitza kasuala.

3. Etorkinen "guettoak"

- **Erref:** URR-063/004
- **Iraupena:** 0:04:31. **Hasi:** 00:07:25. **Bukatu:** 00:11:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- 101L » Integrazioa
- 101L » Integrazioa » Etorkinen bizitza baldintzak
- 101L » Integrazioa » Integrazioarako bideak eta arazoak

Laburpena:

Etxeberri auzoan gehienbat etorkinak bizi ziren. Ghetto modukoa zen, Francoren garaian eginiko etxeekin. Nola izendatzen zituzten: "Casa baratas", "Mundo mejor", "Manchurria", "Poblado", "Catanga"... Herrien kanpoaldean egoten ziren langile auzoak ziren. Integrazioa asko zailtzen zuen. Gainera diktadura garaia zen, euskal hizkuntza eta kultura zapalduak zeuden. Klasismo askoko garaia ere bazen. Askok txaboletan ere bizi ziren, bere aitona adibidez. Lurrari oso lotuta jendea zen. Askok ez zuten jasaten lantegietako esplotazio bortitza eta jatorrizko herrira bueltatzen ziren.

4. Euskal "pedigria" ez izatearen gatazka

- **Erref:** URR-063/006
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 00:12:58. **Bukatu:** 00:14:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- 101L » Integrazioa » Integrazioako bideak eta arazoak

Laburpena:

<p>Gurasoei ez die inoiz entzun baztertuta sentitu zirenik, baina egia da etorkinen inguru batean bizi zirela. Semeek, aldiz, gehiago bizi izan dute "desberdin" sentitzearen gatazka.</p>

Transkripzioa

Nik ez diet inoiz entzun zailtasunak o retxazoa izan dutenik, edo... Klaro, ai gera hitz egiten leku bat, non kanpotarrak zian maioria, ezta? Kanpotarrak ziran gehiengoa, eta horrek asko aldatzen du dena, ezta? Gaztelera da nagusi. Klaro, Euskal Herria da, baina gaztelera nagusi, espainiarrak nagusi, ezta? Ordun, ba, hor integratzea... zentzu horretan, ez da hain zaila. Ezta? Igual klima, o... baina hizkuntza aldetik ez daukazu arazorik, ze... ze Etxeberri auzoan, adibidez, eta oro har, ezta? Eta gehiago bai. Gu bigarren hirugarren belaunaldia geranak, ba, klaro, ya ikastolara jun geranak eta, ba, "eusko label"ik ez izatea, ezta, euskal pedigria ez izatea, abizenak, hizkuntzan ere ba gaitasun gutxiago kasu askotan... Eta gero ba gatazka politikoaren distortsio horrekin ere bai, ezta? Español dena txarra da, euskalduna dena ona, txuri ala beltz. Eta hor ya nik uste det guk izan ditugula konfliktu identitario haundiagoak edo, gure baitan, igual, ezta? Hor nola kokatu, nola situatu... guri gehiago gertatu zaigula igual beraiei baino.

5. Euskara ikasteko aitaren ahalegin handia

- **Erref:** URR-063/007
- **Iraupena:** 0:04:06. **Hasi:** 00:14:47. **Bukatu:** 00:18:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- 101L » Eleaniztasuna » Hizkuntza ikasketa
- 101L » Eleaniztasuna » Eleaniztasunaren esperientzia pertsonala
- 101L » Integrazioa » Euskara, integrazio hizkuntza

Laburpena:

Umetan ikastolara joan zen eta beraz euskaraz egin zituen ikasketak. Baina hortik kanpo gaztelera bizi zen. Kanean asko ziren etorkinen seme-alabak eta gaztelera egiten zuten; etxean ere gaztelera egiten zuten, batez ere amarekin. Aitak Jon jaio aurretik euskara ikasi zuen. Langile mugimenduan hasi eta abertzale giroan murgildu zen aita, eta hortik etorri zitzaion euskararekiko kontzientzia. Amaren aldetik berriz errepublikanoak ziren eta hona etorritakoan "zapaldutako bandoan" kokatu ziren, euskaldunenean. Garai hartako giroan euskara ikasteko aitaren ahalegina handia izan zen. Gau eskoletan ibili zen. Etorkin askok euskalduntasuna borroka politikoaren bitartez deskubritu zuten.

6. Bi Euskal Herri

- **Erref:** URR-063/008
- **Iraupena:** 0:04:22. **Hasi:** 00:18:53. **Bukatu:** 00:23:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- 101L » Integrazioa » Integratzaile bideak eta arazoak
- 101L » Integrazioa » Arrazakeria

Laburpena:

Bertako askok kanpoko mehatxu gisa ikusi izan du. Aurreiritzi asko egon dira bi aldeetatik. Oraindik banaketa horrek irauten duela uste du, batez ere politikoki. Kanpotarrak izendatzeko hitzak. Garai hartako eta gaur eguneko inmigratioan gauza batzuk errepikatu egiten dira, batez ere klasismoa.

7. Zumaian nortasun gatazkaren hasiera

- **Erref:** URR-063/011
- **Iraupena:** 0:02:59. **Hasi:** 00:24:10. **Bukatu:** 00:27:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- 101L » Integrazioa » Integratzaile bideak eta arazoak

Laburpena:

Umea zela Urretxutik Zumaiaara aldatu zuten bizilekua. Zumaian ez zegoen hainbeste etorkin, herri euskaldunagoa zen, ikastolan hitanoa erabiltzen zuten... Han hasi zen Jonen nortasun gatazka. Bere familia nondik datorren eta zer egin duen ulertu behar izan du bere burua onartzeko eta lotsatu orde harro sentitzeko.

8. Bertsolaritzan bere lekua bilatzen

- **Erref:** URR-063/012
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:27:09. **Bukatu:** 00:29:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- 101L » Integrazioa » Integratzaile bideak eta arazoak

Laburpena:

Zumaian bertso-eskolan hasi zen. Ez zuen familia erdaldunekoa zen bertsolaririk ezagutzen eta desberdina sentitzen zen. Ez zeukan orduko bertsolarien perfla. Dena arrotza egiten zitzaion eta bere buruaren onarpen prozesu bat egin behar izan zuen.

Transkripzioa

- Zumaian hasi zinen bertso-eskolan eta bertsolaritza, bertso mundua, bada oso-oso euskalduna.
- Bai.
- Erabat euskalduna dan...
- Bereziki.
- ... eremu bat. Eta hor oraindik desberdinago...
- Bai, nik ez nun ezagutzen nire moduko inor. Bai, zentzu horretan, "bicho

raro" bat sentitzen nintzan. Gero gu ba rockaren kulturatik gatoz eta ez ginen orduko bertsolari perfil hura ezta? Gure euskera ere ez, gure unibertso imaginarioa ere ez... dana zan desberdina gurekin. Eta ba ez nuen ezagutzen bertsolaririk erdaldunen semea zenik. Alaba ez det esango, ze ez zegoen neskari ni hasi nintzenean. Eta, ordun, ba, bueno, horrek ere ba eramaten nindun ba tapatzera, ezta? Igual gurasoekin erderaz hitz egitea beste bertsolarien aurrean... iruditzen zitzaidan desonra bat bezala bertsolaritzarentzat, ezta? Ez nun inoiz ikusi bertsolari bat, ez nun inoiz entzun, gazteleraz hitz egiten. Eta ni izatea hori ba... bff. Ordun, bai, hori dana izan zan, ba, prozesoa bat nere barruan ere bai, hori dana nola eraman, ba, onartu arte, ezta? Baina kostata, oso-oso kostata. Dena arrotza zitzaidan: konbertsazioak, hitz egiteko moduak... dena.

9. Gasteizen Euskal Herri anitzago bat ezagutuz

- **Erref:** URR-063/013
- **Iraupena:** 0:02:38. **Hasi:** 00:29:03. **Bukatu:** 00:31:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- 101L » Kultur aniztasuna
- 101L » Integrazioa » Integraziorako bideak eta arazoak

Laburpena:

Jonen ustez, askotan Euskal Herria estereotipoen bidez idealizatu egiten dugu, baina herri txiki eta oso euskaldunez aparte, badago beste Euskal Herri anitz bat. Gasteizera Euskal Filologia ikastera joandako urteetan hori ezagutu zuen. Bertsolaritzari dagokionez, hurbilago sentitzen zituen hango bertsolariak. Esperimentatzeko ere libreago sentitzen ziren han.

Transkripzioa

- Gasteizko urteak inportanteak izan ziren, ez? pixka bat Zumaiatik beste leku anitzago, bueno, irekiago batera joatea eta... eta antzeko beste batzuk aurkitzea, ez, zure bidean edo...

- Bai, hor euskaldun bezela ya, ezta? ere bai. Ba herri txiki batetik ertetzea eta hiria ezagutzea. Beste Euskal Herri bat, ezta? Euskal Herria idealizatzen degu, baita ere estereotipotan. Euskal Herria esaten degunean, esaten degu, ba, burura etortzen zaigu Zumaiako kostaldea, Azpeiti, Ordiziko feria, Txindoki, Arantzazu.... Eta ez da hori. Ez da hori bakarrik. Euskal Herria gauza asko dira. Abetxuko da, Los Llanos, El Regato, Luchana, Txantrea... Euskal Herria Baionako periferiako auzoak... Gauza asko da Euskal Herria. Ta denak dira berdin Euskal Herri. Eta Gasteizen ba hori deskubritu nun, ezta? Beste modu batzuk euskalduna izatekoa: euskaraz egiten zuten beltzak, gorbata janzen zuten euskaldunak... Nik inoiz ikusi ez nituen gauzak, estereotipo asko puskatzen zizkidatenak ere bai. Rocka, beste taberna batzuk...

- Bertsolari izateko beste modu batzuk, ez?

- Bai, han, ba, eremu erdaldunean libertate gehiago, egia esanda. Eta kulturalki ere afinidade haundiagoa hangoekin, ba, igual Goierri baino, ezta? Hurbilago sentitzen nitun haiek. Eta libreago sentitzen ginen esperimintatzeko. Hori Hernanin ezin gendun egin. Bertso tramak-eta asmatu genitunean, eta, ba, forma berriak eta gure hizkuntza berri horrekin eta, ba, leku tradizionalagotan zaila zan gu onartzea, baina leku hoietan.... inork zapaldu gabeko lurak ziran, ezta, oraindik, bertsotan, eta hor libreagoak ginan.

10. Bere identitatearekin adiskidetzen

- **Erref:** URR-063/014
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:31:41. **Bukatu:** 00:34:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- 101L » Migrazioak
- 101L » Integrazioa » Integratzaile bideak eta arazoak
- 101L » Integrazioa » Euskara, integratzaile hizkuntza

Laburpena:

25 urte ingururekin hasi zen bere identitatearekin adiskidetzen. 1997an Euskal Herriko Bertsolari Txapelketa Nagusirako klasifikatu zen eta hori prestatzen ari zela, Bertolt Brecht-en hausnarketa bat irakurri zuen. Orduan lehen aldiz bere familia etorkin bezala ikusi zuen.

11. Bertsolari Txapelketa Nagusiko finalean

- **Erref:** URR-063/015
- **Iraupena:** 0:05:48. **Hasi:** 00:34:29. **Bukatu:** 00:40:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- 101L » Integrazioa
- 101L » Integrazioa » Euskara, integratzaile hizkuntza

Laburpena:

1997ko Euskal Herriko Bertsolari Txapelketa Nagusiko finalean sartzea oso garrantzitsua izan zen Jonentzat. Bertan botatako azken agurrak, bere familiari izandako integrazioa eskertuz, oihartzuna izan zuen. Bertsoa kantatzen du. Momentu hori inflexio puntu bat izan zen. Etorkinen gaiarekin lotutako lanak, hitzaldiak... etorri ziren gero. "Riomundo" nobelan bere familiaren historia kontatzen du.

12. Euskara, integraziorako bidea

- **Erref:** URR-063/016
- **Iraupena:** 0:05:39. **Hasi:** 00:40:17. **Bukatu:** 00:45:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- 101L » Integrazioa
- 101L » Integrazioa » Euskara, integrazio hizkuntza

Laburpena:

Euskal Filologia ikasi zuen Gasteizen. Bere ibilbide guztia dago euskarari lotua. Euskarari dena zor diola sentitzen du. Integraziorako bidea dela pentsatzen du. Euskaldunok etorkinen harreran lehen lerroan egon beharko ginatekeela uste du. Integrazio politiketan euskara ez da oso kontutan hartzen.

13. Euskal Herriaren irudi estereotipatua

- **Erref:** URR-063/017
- **Iraupena:** 0:03:56. **Hasi:** 00:45:56. **Bukatu:** 00:49:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Bestelako kontuak » Historia orokorra
- 101L » Migrazioak

Laburpena:

Euskaldunen migrazioak aztertu izan ditu Jonek. Euskal Herriari buruz eraikitako irudia ez dela erreala uste du. Historikoki herri irekia izan gara, itsasoaren bitartez batez ere.

14. Euskaldunak ere emigranteak

- **Erref:** URR-063/018
- **Iraupena:** 0:01:13. **Hasi:** 00:49:52. **Bukatu:** 00:51:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Bestelako kontuak » Historia orokorra
- 101L » Migrazioak

Laburpena:

Euskaldunak ere emigranteak izan gara eta garrantzitsua da gure historia jakitea. Ezagutza hori izango bagenu, gaur egungo etorkinak hobeto hartuko genituzke.

15. Jonen hitzaldien harrera ona

- **Erref:** URR-063/019
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:51:05. **Bukatu:** 00:53:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- 101L » Integrazioa » Integraziorako bideak eta arazoak
- 101L » Integrazioa » Euskara, integrazio hizkuntza
- 101L » Migrazioak
- 101L » Integrazioa
- 101L » Kultur aniztasuna » Bizikidetza proiektuak

Laburpena:

Ikastetxe edo elkarteetan hitzaldiak eman izan dituen harrera beti oso hunkigarria eta esker onekoa izan da. Nahiz eta gehienek ez duten euskara ikasi, oso harro daude beraien bilobek ikasi dutelako.

16. "Karidadeko Benta"

- **Erref:** URR-063/020
- **Iraupena:** 0:03:22. **Hasi:** 00:53:08. **Bukatu:** 00:56:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- 101L » Kultur aniztasuna » Kultur aniztasunaz esperientzia pertsonala
- Lanbideak » Artistak

Laburpena:

2003an "Karidadeko Benta" musika taldea sortu zuen. Bertsoa zegoen oinarri moduan. Doinuak beste lurralde batzuetatik hartzen zituzten, batez ere Mediterraneo aldekoak. Letretan ere ikusten da kultur aniztasuna.

17. "Hezur Beltzak"

- **Erref:** URR-063/021
- **Iraupena:** 0:03:19. **Hasi:** 00:56:30. **Bukatu:** 00:59:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- 101L » Integrazioa » Arrazakeria
- Lanbideak » Artistak

Laburpena:

"Hezur Beltzak" musika taldea ikuskizun batetik sortu zuen Jonen. Bertan ezagutu zituen Gorka Hermosa eta Jesus Prieto 'Pitti'. "Hezur beltzak" izena nondik datorren. Kanpotarrei deitzeko beste modu batzuk.

18. Lorca eta Lauaxeta

- **Erref:** URR-063/022
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:59:49. **Bukatu:** 01:02:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:

Lorca eta Lauaxetaren arteko lotura. Lauaxetak Lorca miresten zuen eta bere poemak euskaratu zituen. Frankismoan fusilatu zuten. Lorca berriz andaluziarra eta republikanoa zen, fusilatu egin zuten baita ere. Antzekotasunak.

19. "Abuelari" olio

- **Erref:** URR-063/024
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 01:02:17. **Bukatu:** 01:03:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- 101L » Migrazioak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Eltziegoko "Abuelari" olioaren aitabitxia izateko proposamena egin zioten. Kontzeptua, izena, eta abar aukeratzen utzi zioten. Bere amonaren familiari olibondoak kendu zizkiotela gogoratu zen eta polita iruditu zitzaion "omenaldi" hori egitea.

20. "Kantu bat gara" proiektua

- **Erref:** URR-063/026
- **Iraupena:** 0:03:23. **Hasi:** 01:05:07. **Bukatu:** 01:08:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Lanbideak » Artistak

Laburpena:

"Kantu bat gara" proiektuan berak egindako kanten letrak bildu nahi izan zituen. Liburua, diskoa eta kontzertuak sortu dira hortik.

21. "Gazta zati bat" dokumentala

- **Erref:** URR-063/027
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 01:08:30. **Bukatu:** 01:10:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskal gatazka
- Aisia » Kultura » Zinema

Laburpena:

"Gazta zati bat" dokumentalean euskal gatazka desberdin tratatzen zen lehen aldiz. Erabakitze eskubidearen gaia denon artean berdintasunean jorratu beharraz hitz egiten zuen.

22. Euskarak nolatan biziraun duen

- **Erref:** URR-063/029
- **Iraupena:** 0:03:31. **Hasi:** 01:12:05. **Bukatu:** 01:15:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- 101L » Eleaniztasuna » Euskarari buruzko iritziak

Laburpena:

Euskarak biziraun du batzuetan borrokatzeagatik eta bestetan elkarbizitzen jakiteagatik. Garai bakoitzera egokitzen jakin du. Herriak mantendu du bizirik. Hala ere, etorkizunerako erabaki handiak hartu beharra dagoela uste du, pedagogiarekin eta legeekin.

23. Euskararen "basamortua"

- **Erref:** URR-063/030
- **Iraupena:** 0:04:41. **Hasi:** 01:15:36. **Bukatu:** 01:20:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- 101L » Eleaniztasuna » Euskarari buruzko iritziak

Laburpena:

Euskararen ezagutza handituz joan da baina erabileran hutsune asko daude, "basamortu" bat dago aisialdian. Pedagogia handia egin behar dela uste du eta hizkuntza politketan erabaki sendoak hartu.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-02-25

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com